

Zaokrąglanie kwot płatności gotówkowych i wycofanie z obiegu monet o nominatach 1 i 2 groszy

Propozycja rozwiązania legislacyjnego

aktualizacja: 5 grudnia 2019 r.

PROBLEM WYMAGAJĄCY ROZWIĄZANIA

Jak wynika z danych NBP, w 2017 r. w obiegu znajdowało się ponad 17,3 mld szt. monet, o 1 mld szt. lub 5,9% więcej niż rok wcześniej. Monety o bardzo niskim nominale (1 i 2 gr) stanowią ok. 55% ogółu monet w obiegu, tj. 9,5 mld szt. Mimo swojej znacznej liczebności, łączna wartość tych monet w obiegu wynosiła na koniec 2017 r. zaledwie 125,7 mln zł.

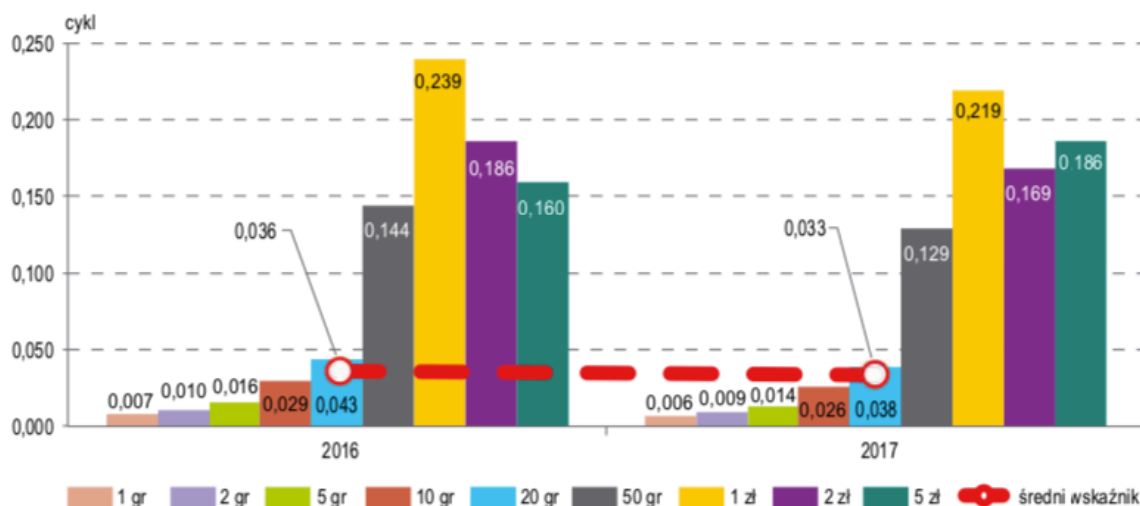
Utrzymywanie w obiegu tych monet jest źródłem znacznych kosztów dla emitenta oraz uczestników obrotu gospodarczego, a ich wartość ekonomiczna jest stosunkowo niewielka. Roczne koszty NBP związane z zakupem monet 1 i 2-groszowych wynoszą ok. 40 mln zł. W celu poprawy efektywności kosztowej, w marcu 2014 r. NBP wprowadził do obiegu monety o nominatach 1 gr, 2 gr i 5 gr, wykonane ze stali powlekanej mosiądzem – zamiast miedzi. Mimo to bank centralny jest zmuszony wprowadzać do obiegu ich coraz większą ilość, co oddziałuje w kierunku wzrostu całkowitych kosztów emisji.

Od czasu denominacji złotego w 1995 r., poziom cen towarów i usług konsumpcyjnych wzrósł ok. 2,65-krotnie. Oznacza to, że siła nabywcza groszowych monet zmniejszyła się w ciągu ostatnich 24 lat na tyle, że ich użyteczność jest w obecnych warunkach znacząco ograniczona. Należy zauważyć, że na wycofanie z obiegu monet o najniższych nominatach zdecydowały się nawet niektóre kraje strefy euro – Irlandia, Włochy, Belgia, Holandia i Finlandia – pomimo tego, iż 1 euro jest warte ok. 4,30 zł.

Ze względu na to, że korzystanie z monet o niskich nominatach jest bardzo mało wygodne z perspektywy konsumentów oraz przedsiębiorców, ich obieg jest bardzo powolny. Średnia długość trwania cyklu obiegu (czasu, w którym znak pieniężny powraca do NBP) wynosił w 2017 r. 352 dni w przypadku banknotów, zaś w odniesieniu do monet – aż 10 983 dni. Konsumenci często nie wykorzystują posiadanych monet o nominatach 1 i 2 gr w dalszym obiegu. Trafiają one do szuflad, słoików, często są gubione lub porzucane.

Szczególnie niekorzystnie wypada rotacja monet o najniższych nominałach, a ponadto ulega ona pogorszeniu, co obrazuje poniższy wykres z raportu NBP o obrocie gotówkowym w Polsce.

Wykres 3. Rotacja monet w cyklach

Źródło: opracowanie Departamentu Emisyjno-Skarbcowego NBP.

Uwaga: na potrzeby analityczne źródłowe dane liczbowe zostały zaokrąglone do części dziesiętnych.

PROPONOWANE ROZWIĄZANIE

W związku z powyższym proponuje się wprowadzanie reguły tzw. szwedzkiego zaokrąglania całkowitych kwot płatności w przypadku transakcji dokonywanych w formie gotówkowej. Funkcjonowałoby ono w następujący sposób:

- kwotę płatności kończącą się na 1 albo 2 grosze zaokrąglą się w dół, do najbliższej wartości podzielnej przez 10;
- kwotę płatności kończącą się na 3 albo 4 grosze zaokrąglą się w górę, do najbliższej wartości podzielnej przez 5;
- kwotę płatności kończącą się na 6 albo 7 groszy zaokrąglą się w dół, do najbliższej wartości podzielnej przez 5;
- kwotę płatności kończącą się na 8 albo 9 groszy zaokrąglą się w górę, do najbliższej wartości podzielnej przez 10.

Powyzsza zasada zaokrąglania nie miałyby zastosowania w odniesieniu do płatności dokonywanych w formie bezgotówkowej. Zaokrąglaniu ulegałyby jedynie całkowita kwota płatności, co oznacza, że proponowane rozwiązanie nie powodowałoby konieczności

zaokrąglania cen jednostkowych indywidualnych produktów. W związku z tym wpływ proponowanych zmian na ceny byłby minimalny.

Dzięki zaokrągleniu kwot płatności znacząco ograniczony zostałby popyt na monety o najniższych nominałach. Dzięki temu Narodowy Bank Polski mógłby zrezygnować z ich emisji, co przyniosłoby oszczędności w kwocie ok. 40 mln zł rocznie. Usprawniony zostałby ponadto obrót gotówkowy, co ograniczałoby koszty i uciążliwości ponoszone w związku z nim przez konsumentów i przedsiębiorców.

Wpływ wprowadzenia w życie proponowanych zmian na ceny będzie marginalny. W przypadku każdej transakcji gotówkowej maksymalne zaokrąglenie wynosi 2 gr. Zaokrąglenia są dokonywane zarówno „in plus” jak też „in minus”, co powoduje, że przy większej liczbie transakcji efekty zaokrągleń powinny się wzajemnie znosić.